

współczesne im wydarzenia, które miały miejsce w Paryżu przy ulicy du Bac i w Lourdes. Tak więc gorliwość osobista, godziny spędzone u stóp tabernakulum, gromadzenie ludzi na adoracje, następnie pielgrzymki do sanktuariów eucharystycznych, życzliwość wpływowych ludzi świeckich i duchownych doprowadziły w końcu do zaistnienia pierwszego Międzynarodowego Kongresu Eucharystycznego w Lille w 1881 r. Dalsze rozdziały omawianej książki przedstawiają rozwój kolejnych Kongresów, ukazując, jak przybierają one coraz większy zakres, a także ich teologiczny profil. Obok kultu, adoracji, procesji, wynagrodzania wnet wysuwa się problem częstej Komunii św., a od Krajowego Kongresu w Paryżu w 1923 r. rozpoczyna się niejako nowa epoka, w której sercem Kongresów staje się Msza św. z coraz bardziej czynnym udziałem wiernych, co dokonało się pod wpływem ruchu liturgicznego. Kongresy też stały się miejscem pogłębionej refleksji teologicznej i pastoralnej, na których poruszane były zagadnienia takie, jak Eucharystia a życie chrześcijańskie, Królestwo Chrystusa, Maryja i Eucharystia, jedność świata chrześcijańskiego, wiara i miłość, dzieło misji czy wreszcie związek Eucharystii i Kościoła w dziele odnowy świata.

W drugiej części zatytułowanej „Papież i Kongresy” o. Bernard Andry podaje najprzód krótką, ogólną charakterystykę Kongresów, wydobywając trzy ich zasadnicze cechy. Są one zewnętrzną manifestacją czci Najświętszego Sakramentu i zarazem znakiem żywotności Kościoła; następnie wyznaniem wiary, gdyż według wyrażenia Piusa XII „wiara w obecność Chrystusa (w Eucharystii) streszcza całe Objawienie” (30. IX. 1951), a Paweł VI dodał, że Eucharystia „Kościołowi daje autentyczne życie, naszym duszom pokarm, ich uświęcenie, a światu światłość niosącą mu jedność i pokój” (31. V. 1972); w końcu Kongresy te są znakiem jedności, szczególnie międzynarodowe, stanowią bowiem wymowny symbol jedności Kościoła, wewnętrznej i zewnętrznej, którą realizuje Eucharystia. Te spotkania pod przewodnictwem widzialnej Głowy Kościoła — papieża lub jego delegata wokół Chrystusa Eucharystycznego są znakiem i zapowiedzią tej powszechnej jedności, która mieć będzie pełny wymiar w niebie, gdy Bóg będzie wszystkim dla wszystkich. Następnie prezentuje autor wybór ważniejszych tekstów papieskich — listów, przemówień radiowych, homilii w związku z poszczególnymi Kongresami, wybierając te fragmenty, które w szczególnie sposób wyrażają charakter i cele danych Kongresów, tak krajowych czy diecezjalnych, jak i międzynarodowych. Odnotowany jest m.in. list Piusa XI do kard. A. Hlonda, prymasa Polski, z okazji Eucharystycznego Kongresu w Inowrocławiu w 1927 r. O drugim, który odbył się w Poznaniu w 1930 r., jest tylko wzmianka w zestawieniu, umieszczonym na końcu książki. Wykaz ten podaje daty i miejsca wszystkich kongresów oraz interwencje papieskie. W sumie wszystkich kongresów eucharystycznych do tej pory odbyło się 189, w tym 42 o charakterze międzynarodowym.

Kraków

KS. STEFAN KOPEREK CR

Vivre l'Eucharistie avec Marie (praca zbiorowa), Collection „Voici ta Mère”, Cahiers marials, Descalées de Brouwer 1981, ss. 202.

Usytuowanie Kongresu Eucharystycznego po raz trzeci w Lourdes, w międzynarodowym sanktuarium maryjnym, nasuwa już pytanie o relację między Eucharystią, kultem eucharystycznym a Maryją i nabożeństwem maryjnym. Jan Paweł II w liście skierowanym do przewodniczącego Międzynarodowych Kongresów Eucharystycznych kard. J. R. Knoxa wy-

raził także życzenie, by ów kongres stał się czasem szczególnej „kontemplacji tej wielkiej tajemnicy wiary w łączności z Maryją Dziewicą”. Niejako w odpowiedzi na ten głos Ojca świętego autorzy tej książki podjęli się zadania, by ukazać w oparciu o Pismo Św., liturgie, magisterium Kościoła i historią duchowości maryjnej podstawy tego wewnętrznego związku Eucharystii i Maryi. Przedstawiają oni wewnętrzną więź pobożności maryjnej z życiem eucharystycznym i dlatego swe refleksje ujmują pod wymownym tytułem: „Życie Eucharystią w łączności z Maryją”. Tytuł ten wyraża cel, któremu pragną służyć autorzy prezentowaną publikacją, jak to zaznacza na samym początku H. Cazelles.

Zbiór artykułów jest przyporządkowany trzem tematami, które stanowią podział książki na trzy części, a mianowicie: — I — Doktryna i duchowość, II — Poszukiwania biblijne, III — Duszpasterstwo.

Najobszerniejsza jest część pierwsza. A. Bossard pisze na temat relacji Maryi do Eucharystii Chrystusa i Kościoła, ukazując Maryję w kontekście Zbawczego Planu; Maryja jako nowa Ewa wciąż zabiega o wzrost Ciała Syna — Kościoła. Następnie związek Maryi i Eucharystii przedstawia J. Laurenceau w oparciu o ekshortację Pawła VI *Marialis cultus* (1974). Historyczno-teologiczną analizę czternastowiecznego tekstu „Ave verum Corpus natum de Maria Virgine”, który wśród wielu innych hymnów początkowo recytowano, a potem nawet śpiewano w czasie podniesienia, zaprezentował Willibrod-Christian van Dijk. W zbiorze jest też artykuł bpa P. Eyt „Jezus Chrystus łamanym Chlebem dla nowego świata”, w którym omawia on teologiczne podstawy tegorocznego Kongresu. Interesującą sprawę poruszył A. Bossard, mianowicie jak postawa Maryi może być dla nas wzorem prawdziwego i czynnego udziału w liturgii eucharystycznej. Bierze on pod uwagę szczególnie dwa momenty z życia Maryi — Zwiastowanie i Nawiedzenie i stąd też tytuł tego rozważania „Celebracja eucharystyczna w świetle Zwiastowania i Nawiedzenia”.

Nieco inny charakter ma kolejny artykuł: „Montfort, Maryja i Eucharystia” pióra s. Agnes Delessalle. Zdaje sobie ona sprawę z istnienia trudności w przyjęciu terminologii Montforta — „niewolnictwo Maryi”. Zaznacza też s. Agnes, że w jego traktacie o prawdziwym nabożeństwie do N.M.P. brak omówienia społecznego wymiaru tego nabożeństwa. Mimo tych zastrzeżeń, które trzeba rozpatrywać w kontekście historycznym, nabożeństwo proponowane przez św. Ludwika Maria de Montfort jest zdaniem autorki przeniknięte duchem eucharystycznym i prowadzi do tego, by w łączności z Chrystusem stać się jedną ofiarą. Maryja, która najpełniej odpowiedziała Bożym zamiarom, najpewniej prowadzi nas przez Swego Syna do Boga. Fakt, że Maryja w jedyny sposób uczestniczy w Tajemnicy Wcielenia i zbawczej Męce Chrystusa, jest podstawą starożytnej praktyki Kościoła wymieniania Jej imienia w modlitwach eucharystycznych. Ze szczególną predylekcją czyni to liturgia wschodnia, jak prezentuje Alexis Kniazeff, analizując wschodnie anafory, w artykule pt. „Maryja i Eucharystia w liturgii prawosławnej”.

Drugą część stanowią dwa studia biblijne: „Biblia, Maryja i Eucharystia”, którego autorem jest H. Cazelles, oraz „Eucharystia i Maryja w Ewangelii św. Jana”, które jest dziełem J. P. Michaud. Autorzy nie przyjmują ani średniowiecznych rozważań na temat Maryi-Kapłanki, ani też nie podejmują problemu udziału Maryi w Komunii św. pierwotnego Kościoła, gdyż na to nie ma biblijnych przesłanek. Podstawą ich rozważań jest analiza protoewangelii, niektórych tekstów mesjanistycznych i szczególnie takich momentów w N. Testamencie, jak ofiarowanie w świątyni, zapowiedź Symeona, obecność Maryi na godach weselnych w Kanie i Jej trwanie pod Krzyżem, szczegółowo analizując treść słowa „Niewiasto” skierowanego przez Chrystusa do Swjej Matki. W swych wnioskach zgodni są

obaj autorzy w tym, aby cały ten problem rozwiązać na linii duchowego macierzyństwa Maryi względem Kościoła.

W trzeciej części J. Godefroid podaje kilka przykładów zaprogramowania nabożeństwa Słowa, których idea przewodnią jest ów związek pobożności eucharystycznej z maryją. Wreszcie B. Billet zamyka ten zbiór artykułów swym historycznym studium. Przedstawia on w nim historię kultu eucharystycznego na tle rozwoju wydarzeń związanych z Lourdes („Lourdes i Eucharystia”).

Praca ta, mimo różnorodności tak pod względem poruszanych zagadnień jak i metody, stanowi całość służącą teologicznemu pogłębieniu tych wartości, które Lud Boży zawsze jakoś tak dobrze wyczuwał w swojej religijnej praktyce, łącząc nabożeństwa maryjne z kultem eucharystycznym.

Kraków

KS. STEFAN KOPEREK CR

POLSKIE TOWARZYSTWO TEOLOGICZNE
W KRAKOWIE

wydawało następujące pozycje:

- DIVES IN MISERICORDIA. Tekst i komentarz
Kraków, 1981 s. 199
- Ks. WŁADYSŁAW SMEREKA, DROGI KRZYŻOWE.
Rys historyczny i teksty
Kraków 1980 s. 578
- Ks. STANISŁAW GRZYBEK, Ks. TADEUSZ OLSZAŃSKI,
Ks. JÓZEF KUDASIEWICZ, BIBLIA NA CO
DZIEŃ. Komentarz do Ewangelii. III wyd.
Kraków 1981 s. 511
- O. AUGUSTYN JANKOWSKI OSB, ZARYS PNEUMATOLOGII
NOWEGO TESTAMENTU
Kraków 1982 s. 104